

Библиотека
„Поїлед ӯреко свеїа”

књига 31

Изворници
У јавном домену
Franz Kafka, *Briefe und Tagebücher*
На web-страници Маура Нервија: kafka.org
и на web-страници Универзитета у Бечу: homepage.univie.ac.at

Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ

*Овај пројекат је подржало
Министарство културе Републике Србије.*

Copyright © 2024, Јовица Аћин

Copyright © 2024 за Србију, АГОРА

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати, прештампавати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

ФРАНЦ КАФКА

**ПИСМА
ПРИЈАТЕЉИМА
и сродницима
1900–1924**

*Избор приредио и превео
Јовица Аћин*

АГОРА

Увод

Важан део Кафкине списатељске снаге састоји се из личних саопштења, из такозваних интимних списа. Поред дневничких записака у дванаест свески, реч је о неких 1500 писама. Она нам махом доносе драгоцене податке из Кафкиног унутрашњег и друштвеног живота. У њима затичемо и елементе пишчевих погледа на туђа и сопствена књижевна дела. Пошто су писма поглавито датирана, или су њихови датуми приближно одређени, она документују и временске одсечке, што нам пружа такоређи тродимензионалну слику пишчевог унутрашњег и спољашњег видокруга.

Иако је често и радо читао објављену преписку разних писаца, морамо признати да је изричито одбијао појам епистоларно дело кад је реч о сопственим писмима. Али шта год он лично мислио о себи и свом писању, његова писма су веома акрибично састављана књижевним средствима и епизоде у њима су исприповедане завидном литерарном техником. Једва да до њихове литерарности досежу позната писма других аутора.

Укратко, многа Кафкина писма су истинска мала књижевна дела. Зато се његова писма објављују подједнако због њихове књижевне вредности, али и због продубљенијег разумевања његових прича и романа. Из појединих писама, отуда, сазнајемо, осим наговештаја и идеја за приче и романе, више о тренутку и настанку прича и романа, као и о креативном процесу њиховог писања.

Као и у случају већих и познатијих пишчевих дела, и ова писма се читају без даха. А сад читаоци у Србији могу у то да се непосредно увере.

Уложио сам знатан број година у њихово истраживање, схватајући да су и у њима више него видљиви трагови једног од највећих светских писаца. У том смислу, њихов значај је неоспоран и голем. Она су монументално сведочанство, често драматично, о Кафкином животу и делу, али и незаобилазна када је реч о свеколикости његовог опуса.

Прво издање Кафкиних писама приредио је Макс Брод 1958. године. У то време су се, захваљујући Вилију Хасу, већ била појавила, 1953, чувена *Писма Милени*, која су упозорила на вредност писама из Кафкиног пера. *Писма Милени* су, иначе, тек у мом преводу публикована према најновијим критичким увидима, први пут интегрално и у веродостојнијем редоследу. Пошто код нас одавно постоји превод писама Милени, као и Кафкиној вереници Фелици, у овој књизи су зато уврштена, осим другим пријатељима, те родитељима, махом Максу Броду, његовом највећем пријатељу.

У међувремену, од првог немачког издања (које је приредио Макс Брод), искрснуо је још приличан број до данас непознатих Кафкиних писама, а која ће, засад само изабрана, бити укључена и у мој избор.

Писма која нису укључена у ово издање, да бисмо се држали задатог обима, можемо очекивати, надајмо се, да се појаве ускоро као друга, обимнија књига, у наставку овог пројекта Кафкиног епистоларног дела.

Ј. А.

ПИСМА ПРИЈАТЕЉИМА

1900

1

Селми Кон* [1]

[Записак у споменару]

Колико ли је само речи у овој књизи!

Оне су намењене сећању. Као да би речи биле носачи сећања!

Јер речи су слабашни планинари и слабашни рудари. Оне не носе благо с планинских врхова нити износе оно из планинских дубина!

Али постоји неки живи спомен који је благо проминуо, попут неке милујуће руке, понад свега чега се вреди сећати. И кад пламен искрсне из овог пепела, топао и искричав, јак и моћан, и ти се загледаш у њега, као зачарана његовом магијом, онда —

Али нико није у стању да упише себе у тај пречисти спомен неспретном руком и грубим пером; неко може само да пише по овим белим, незахтевним листовима. Тако сам и ја учинио 4. септембра 1900.

Франц Кафка

1 За свако место обележено астериском видети у одељку *Најомене и објашњења*. (Прир.)

1902

2

Оскарѹ Полаку*

[Праг. 4. фебруара 1902]

Док смо у суботу шетали, постало ми је јасно да нам је то било потребно. Пишем ти о томе, ипак, тек данас, јер такве ствари морају да се слегну и протегну. Кад разговарамо, речи су тврде, по њима газимо као по лошем плочнику. Најистанчаније ствари добивају незграпне ноге и ми смо беспомоћни. Убрзо стојимо један другом на путу, ја се спотичем о тебе, а ти – не усуђујем се да кажем, шта ти – . Кад доспемо до тема које заправо нису о уличном плочнику или о *Kunstwartu**, одједном видимо да смо под маскама, и да су нам гестови крути (признајем, пре свега код мене), па смо онда одједном тужни и уморни. Да ли си с неким већ био тако уморан као са мном? Често ми делујеш као да си болестан. Онда наступа моје сажаљење и не могу ништа да учиним и ништа да кажем, наилазе ми само будаласто и глупо мијаукање, а што никога не дотиче. Али ниједан од нас неће другоме то да приговори из стида или страха или је, као што видиш дојимо се један другог, то само у мом случају.

Наравно да то разумем; ако се годинама стоји пред неким ружним зидом, па се он не руши, онда се бива заморан. Али, дабоме, он се доји себе, доји се врта (ако га има), а ти постајеш плашљив, зеваш, хвата те главобоља, не знаш куд би се окренуо.

Свакако си морао да приметиш да смо увек, кад се после дужег времена видимо, некако разочарани, раздражљиви, све док се не свикнемо на ту раздраженост. Онда испред себе истурамо речи да зевање не би било уочено.

Обузима ме страх да цело ово писмо не схваташ – шта му је намера? Лишено кривудања, велова и младежа: кад разговарамо, ометени смо стварима о којима бисмо желели да говоримо, а нисмо у стању да о њима говоримо него их саопштавамо тако да један другог не разумемо, чак игноришемо, па се и међусобно подсмевамо (ја кажем: мед је сладак, али кажем то тихо или пригласно, или неприкладно, а ти кажеш: данас је лепо време; то је знак да се разговор већ запутио у рђавом смеру). Пошто то увек покушавамо и увек неуспешно, замарамо се, бивамо незадовољни, зевамо. Ако бисмо покушали то да напишемо, било би то лакше него кад разговарамо. Могли бисмо тад да без стида расправљамо о уличном плочнику и *Kunstwartu*, јер бољи део би био у безбедности. То би хтело ово писмо. Није ли то навала љубоморе?

Немам начина да сазнам да ли ћеш прочитати и последњу страницу, па је зато олако исписујем, мада она не припада писму.

Три године разговарамо и отуд у многим стварима не разликујемо шта је моје, а шта твоје. Често не бих био у стању да рекнем да ли је нешто од мене или од тебе, а можда си и ти у таквој ситуацији.